

Datum 2 juli 2024
Nummer 3682
Onderwerp Raadsbrief Kerkenvisie

Portefeuillehouder Wethouder Bremer

1. Aanleiding

Het college heeft op 2 juli 2024 de 'Kerkenvisie Leidschendam-Voorburg: over de waarborging van kerkgebouwen en hun maatschappelijke functie' (hierna: Kerkenvisie) vastgesteld met als hoofddoel het behoud van cultuurhistorisch waardevolle kerkgebouwen in de gemeente. Deze visie richt zich op het identificeren van de culturele, historische en maatschappelijke waarde van deze gebouwen en het ontwikkelen van strategieën om ze te behouden.

De noodzaak voor een Kerkenvisie wordt versterkt door de toenemende secularisatie (afname van gelovigen) en de gevolgen hiervan voor kerkgebouwen. Als gevolg van secularisatie verliezen steeds meer kerken hun religieuze functie, wat leidt tot leegstand en verwaarlozing van deze historische en culturele monumenten. Dit vormt niet alleen een uitdaging voor de geloofsgemeenschappen die deze kerken ooit bezetten, maar ook voor de bredere gemeenschap die de waarde van deze gebouwen erkent.

De Rijksoverheid heeft een subsidie beschikbaar gesteld voor gemeenten om een kerkenvisie op te stellen. Dit is een vervolg op de 'Agenda Toekomst Religieus Erfgoed'. Met deze agenda reageert het Rijk op de opgaves voor kerken met als doel het behoud van de cultuurhistorie van kerken.

Het college wil ervoor zorgen dat kerkgebouwen niet alleen behouden blijven, maar ook een betekenisvolle rol blijven vervullen in de gemeenschap, zelfs als hun religieuze functie afneemt. De visie is ook gericht op het vinden van passende herbestemmingen voor kerkgebouwen die niet langer gebruikt worden voor erediensten, met als uiteindelijk doel om hun maatschappelijke relevantie te behouden en bij te dragen aan de leefbaarheid van de gemeente.

2. Inhoudelijke uiteenzetting

Doel en inhoud

De Kerkenvisie heeft als primair doel het rijke religieuze erfgoed van onze gemeente te behouden en op duurzame wijze te koesteren voor de toekomst. Deze visie fungeert als een leidraad voor alle belanghebbenden, waarbij het bewustzijn wordt vergroot over de culturele erfgoedwaarde van de gebouwen, de uitdagingen van de transitieperiode en de opkomende problematiek. Dit hoofddoel laat zich opdelen in 3 subdoelen: inventariseren, informeren en faciliteren.

De Kerkenvisie fungeert als inventarisatie van het religieus erfgoed van de gemeente. Via het participatietraject (zie kop “participatie”) is informatie verzameld over de kerken en kerkgemeenschappen om in kaart te brengen hoe het religieus erfgoed gebruikt wordt. Deze gegevens bieden inzicht in de problematiek die kerkgemeenschappen ervaren; de mogelijke gevolgen voor het religieus erfgoed; en de wijze waarop de gemeente dit erfgoed het beste mee kan nemen naar de toekomst. De gegevens zijn vastgelegd in een database en een reeks kerkenpaspoorten (zie Kerkenvisie voor meer informatie over de kerkenpaspoorten).

De Kerkenvisie is ook een informatief document dat door geïnteresseerde bewoners en kerkeigenaren geraadpleegd kan worden om meer inzicht te krijgen in relevante zaken met betrekking tot religieus erfgoed. Denk hierbij aan geschiedenis, wetgeving, subsidies en herbestemmings- en andere veelvoorkomende problematiek.

Het derde subdoel van de Kerkenvisie is meer beleidsmatig van aard. Met deze Kerkenvisie spreekt het college haar ambitie uit om bij herbestemmingsprocessen voor kerkgebouwen de maatschappelijke rol van de kerk als uitgangspunt te nemen. Veel kerken worden herbestemd tot woning, waarmee de maatschappelijke rol van het gebouw in haar omgeving verdwijnt. Door goed in contact te blijven met de kerkbesturen en een faciliterende rol te spelen in het herbestemmingsproces, streeft het college naar het behoud van de maatschappelijke rol van kerken.

Voor meer toelichting op bovenstaande doelen wordt verwezen naar de Kerkenvisie zelf (bijlage 3682 kerkenvisie).

Beleid

Omdat deze visie al waargemaakt kan worden met de bestaande beleidsinstrumenten, hoeft er geen nieuw beleid te worden ontwikkeld voor de uitvoering van de Kerkenvisie. De maatschappelijke functie van kerken wordt al beschermd door de bestemmingsplannen. De visie is zodoende door het college vastgesteld. De visie wordt geactualiseerd als daar aanleiding toe is.

De Kerkenvisie is een landelijk vormvrij fenomeen. Iedere gemeente kan hier op eigen inzicht invulling aan geven, maar al die stukken vallen onder de noemer: Kerkenvisie. Daarbij is richting de participerende partijen steeds gecommuniceerd over een Kerkenvisie, waarmee ook de verwachting van een Kerkenvisie is geschapen. Dit heeft het college ertoe doen besluiten dit document ook Kerkenvisie te noemen, ondanks dat dit stuk geen nieuw beleid bevat en daarmee een atypische visie is.

De Kerkenvisie sluit aan op het ruimtelijk beleid. Al het ruimtelijk beleid komt binnenkort onder de paraplu van de Omgevingswet tot uiting in de nieuwe nog door de raad vast te stellen Omgevingsvisie. Zodoende zal de Kerkenvisie als input dienen voor deze Omgevingsvisie.

Participatie

De kerkbesturen zijn betrokken bij de totstandkoming van de Kerkenvisie. Voor meer informatie hierover wordt verwezen naar het Eindverslag participatieproces (zie bijlage 3682 Participatieverslag Kerkenvisie). Het eindverslag wordt openbaar gemaakt.

Inspraak

Tijdens het opstellen heeft het college alle betrokkenen voldoende tijd en gelegenheid gegeven om alle documenten te bekijken en hun mening te geven. De betrokkenen hebben kunnen reageren op de concept Kerkenvisie. Hun feedback is zorgvuldig overwogen en heeft een belangrijke bijdrage geleverd aan de uiteindelijke versie van de Kerkenvisie. Daarom is het niet meer nodig om nog extra inspraak te houden. Op basis van artikel 7 lid 5 van de Participatieverordening Leidschendam-Voorburg 2023 heeft het college afgezien van de mogelijkheid om inspraak te bieden. Aan de voorkant is voldoende gelegenheid geboden tot participatie.

Afsluitend

De Kerkenvisie is opgesteld om aan te geven dat we als gemeente het behoud van kerken belangrijk vinden. Het is niet bedoeld om ruimtelijke ontwikkelingen rondom kerken in te perken. In plaats daarvan laat het document zien dat we waarde hechten aan het behoud van deze historische gebouwen. De Kerkenvisie is dus niet bedoeld als een strikt toetsingskader, maar als een middel om onze waardering en zorg voor kerken te onderstrepen.

burgemeester en wethouders van Leidschendam-Voorburg,

R.J. den Haan
secretaris

M.W. Vroom
burgemeester

Bijlage behorende bij deze raadsbrief:

Dossiernummer	Bestandsnaam
3682	Kerkenvisie Leidschendam-Voorburg: over de waarborging van kerkgebouwen en hun maatschappelijke functie
3682	Participatieverslag Kerkenvisie